



EHEAROME2020

---

# Római Miniszteri Közlemény

---

## II. FÜGGELÉK



EUROPEAN  
Higher Education Area



bologna  
process



ITALIAN **BFUG** SECRETARIAT  
2018-2020



# Elvek és iránymutatások a felsőoktatás társadalmi dimenziójának megerősítésére az Európai Felsőoktatási Térségben

Készítette A bolognai folyamat nyomon követéséért felelős csoport Társadalmi dimenziókkal foglalkozó 1. számú tanácsadói csoportja [BFUG Advisory Group 1 on Social Dimension]

## Bevezetés

A 2018-as Párizsi Közlemény elismerte, hogy iránymutatást kell adni a tagállamoknak arról, hogyan határozzák meg és hajtják végre az európai felsőoktatási térség társadalmi dimenziójának javítására irányuló politikát. Jelen dokumentum olyan alapelveket és iránymutatásokat vázol fel, amelyek véleményünk szerint alapvető fontosságúak a felsőoktatás társadalmi dimenziójának továbbfejlesztéséhez. A dokumentum kiindulópontja a társadalmi dimenzió 2007. évi Londoni Közleményben szereplő meghatározása, nevezetesen az, hogy az Európai Felsőoktatási Térség országaiban a felsőoktatásba belépő, abban részt vevő és azt befejező hallgatók összetételének meg kell felelnie az egész társadalom heterogén társadalmi profiljának. A társadalmi dimenzióval foglalkozó tanácsadói csoport továbbmegy a fent említett meghatározáson, és ki is bővítette azzal, hogy hangsúlyozza, a társadalmi dimenzió magában foglalja a befogadó környezet megteremtését a felsőoktatásban, ami elősegíti az egyenlő bánásmódot és a sokszínűséget, és reagál a helyi közösségek igényeire.

A jelen dokumentumban foglalt elvek és iránymutatások kiegészítik az EHEA 2020 stratégiát – amelynek címe „Szélesebb körű részvétel a méltányosság és a növekedés érdekében”, és amelyet a miniszterek 2015-ben Jerevánban fogadtak el a társadalmi dimenzió további erősítésének eszközeként –, és ezzel egyidejűleg hozzájárulnak a felsőoktatás minőségének javításához. A társadalmi dimenzió a hozzáférhetőség, a méltányosság, a sokszínűség és a befogadás alapelveit úgy kell összekapcsolnia a felsőoktatással kapcsolatos valamennyi jogszabályban, szakpolitikában és gyakorlatban, hogy a felsőoktatáshoz való hozzáférés, az abban való részvétel, valamint az előrehaladás és a tanulmányok befejezése elsősorban a hallgatók képességein múljon, és ne személyes tulajdonságaik vagy közvetlen befolyásukon kívül eső körülmények határozzák meg azokat. Ezt a célt szem előtt tartva a hatóságoknak támogatniuk kell ezen elvek és iránymutatások alkalmazását azáltal, hogy olyan jogi, pénzügyi, adminisztratív és információs keretrendszert biztosítanak, amely helyi szinten elindíthatja a megvalósítás folyamatait. Ez a keretrendszer olyan befogadási stratégiákat fog támogatni, amelyek egyrészt konkrét támogatást nyújtanak a kiszolgáltatott, hátrányos helyzetű és alulreprezentált hallgatók<sup>2</sup> számára, másrészt olyan szélesebb körű intézkedéseket és politikákat alkalmaznak, amelyekből a hallgatók és az oktatók kölcsönösen profitálhatnak.

A kiszolgáltatott, hátrányos helyzetű és alulreprezentált csoportok nagyobb mértékű részvétele a felsőoktatásban számos előnnyel jár a szociális ellátások csökkenése, az egészségügyi állapot javulása és a közösségi szerepvállalás növekedése tekintetében. Ezek az előnyök együttesen fenntartják az összetartó, demokratikus társadalmakat, ahol a társadalmi igazságosság, a közjó, az összetársadalmi felelősségvállalás és a társadalmi mobilitás dominál. Az állampolgárok szélesebb körének nyújtott posztgraduális képzések jobb foglalkoztatási kilátásokat és magasabb jövedelmeket jelentenek, valamint azt, hogy a felsőoktatás megbecsülését továbbadják a következő generációknak és a helyi közösségeknek. Az európai felsőoktatási térség által vállalt kötelezettségek teljesítésén túl a felsőoktatás társadalmi dimenziójának javítását célzó holisztikus és proaktív megközelítés az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak gyorsabb elérését is szolgálja.

Ezek az elvek és iránymutatások az európai felsőoktatási térség következő évtizedére kijelölik az utat az állami hatóságok és a felsőoktatási intézmények számára, hogy ezeket az elveket beépítsék a felsőoktatás legfontosabb feladatai közé, amelyek a következők: tanulás és oktatás, kutatás, innováció, tudáscsere és ismeretterjesztés, intézményirányí-

<sup>1</sup> Elérhető az alábbi linken: [http://www.ehea.info/media/ehea.info/file/2015\\_Yerevan/71/5/Widening\\_Participation\\_for\\_Equity\\_and\\_Growth\\_A\\_Strategy\\_for\\_the\\_Development\\_of\\_the\\_SD\\_and\\_LLL\\_in\\_the\\_EHEA\\_to\\_2020\\_613715.pdf](http://www.ehea.info/media/ehea.info/file/2015_Yerevan/71/5/Widening_Participation_for_Equity_and_Growth_A_Strategy_for_the_Development_of_the_SD_and_LLL_in_the_EHEA_to_2020_613715.pdf)

<sup>2</sup> A kiszolgáltatott, hátrányos helyzetű és alulreprezentált hallgatók meghatározásához kapcsolódó fogalomtár a dokumentum végén található.

tás, valamint a jelenlegi és jövőbeli hallgatók és oktatók felhatalmazására irányuló politikák. A társadalmi dimenzió javítása azáltal, hogy a hozzáférhetőség javításán túllépünk, és ehelyett a „senkit sem hagyunk hátra” koncepcióra összpontosítunk, kulcsfontosságú lépés a társadalmak és demokráciák megerősítése szempontjából. A sokszínű tanulási környezet támogatása szükségszerű, és arra a társadalomba való befektetésként kell tekintenünk. A hatóságok felelőssége pedig annak biztosítása, hogy követik a javasolt elveket és iránymutatásokat, azokat a nemzeti sajátosságokhoz igazítják és alkalmazzák felsőoktatási rendszereink jobb jövője érdekében.

Az alábbi elveket olyan magas szintű nyilatkozatokként kell értelmezni, amelyek a társadalmi dimenzió javítását célzó különböző politikák koncepciójának alapjául szolgálnak. Az iránymutatások ajánlások, melyek célja, hogy tanácsot adjanak a politikai döntéshozóknak az elvek megvalósítására vonatkozóan. Ezért a jelen dokumentum egésze nem ellenőrzőlistának tekintendő, hanem inkább alapnak a szakpolitikák folyamatos fejlesztéséhez és nemzeti és intézményi szintű hatékony végrehajtásához.

## Alapelvek

- 1. A társadalmi dimenzióknak központi helyet kell elfoglalnia a felsőoktatási stratégiákban mind rendszerszinten, mind intézményi szinten, valamint az Európai Felsőoktatási Térség és az EU szintjén is.** A felsőoktatás társadalmi dimenziójának erősítése, valamint a méltányosság és befogadás elősegítése a társadalom sokszínűségének tükrözése érdekében a felsőoktatási rendszer egészének felelőssége, és folyamatos elkötelezettségnek kell tekinteni azokat.

### Iránymutatás:

A felsőoktatás társadalmi dimenziója iránti stratégiai elköteleződést konkrét célokkal kell összehangolni, amelyeket vagy a meglévő felsőoktatási politikákba lehet beépíteni, vagy velük párhuzamosan lehet kidolgozni. Ezeknek a céloknak a hozzáférés szélesítésére kell irányulniuk, valamint arra, hogy támogassák a tanulmányokban való részvételt és a tanulmányok befejezését minden jelenlegi és jövőbeli hallgató esetében.

A stratégiák kidolgozása során széles körben folyó párbeszédet kell kialakítani a hatóságok, a felsőoktatási intézmények, a hallgatók és az oktatók képviselői, valamint más kulcsfontosságú érdekelt felek között, beleértve a szociális partnereket, a nem kormányzati szervezeteket és a kiszolgáltatót, hátrányos helyzetű és alulreprezentált csoportok tagjait. Ennek a széles körben folyó párbeszédnek biztosítania kell, hogy olyan befogadó felsőoktatási stratégiák szülessenek, amelyek elősegítik az egyenlő bánásmódot és a sokszínűséget, valamint reagálnak a tágabb közösség igényeire.

- 2. A jogszabályi előírásoknak vagy szakpolitikai dokumentumoknak lehetővé kell tenniük a felsőoktatási intézmények számára, hogy saját stratégiákat dolgozzanak ki annak érdekében, hogy teljesíteni tudják ösztársadalmi felelősségüket a felsőoktatási tanulmányokhoz való hozzáférés szélesítésével, az oktatásban való részvétellel és a tanulmányok befejezésével kapcsolatban.**

### Iránymutatás:

A jogszabályi előírásoknak és adminisztratív szabályoknak elegendő rugalmasságot kell biztosítaniuk a tanulmányi programok tervezésében, megszervezésében és megvalósításában, hogy azok tükrözzék a hallgatók sokszínű igényeit. A felsőoktatási intézmények számára lehetővé kell tenni, hogy a sokszínű hallgatói populáció igényeinek kielégítése érdekében nappali és részidős képzést, rugalmas tanulási módokat, vegyes és távoktatást szervezzenek, valamint elismerjék az előzetes tanulmányokat.

A hatóságoknak elő kell mozdítaniuk az előzetes nem formális és informális tanulás elismerését a felsőoktatásban, mivel ez pozitív hatással van a tanulmányokhoz való hozzáférésre, a tanulmányok közötti átmenet, a tanulmányok befejezése, az egyenlő bánásmód és a befogadás, valamint a mobilitás és a foglalkoztathatóság javítására. Az előzetes tanulmányok elismerése lehetővé teszi az egész életen át tartó tanulás rugalmas módjait az oktatási ágazat egészében, beleértve a felsőoktatást is. Az előzetes tanulmányok elismeréséhez hatékony együttműködésre van szükség a felsőoktatási rendszer, a munkaadók és a tágabb közösség között, és ennek érdekében a nemzeti képesítési keretrendszereknek elő kell segíteniük a tanulási eredmények átlátható elismertetési eljárását és a megbízható minőségbiztosítási eljárásokat.

3. **A teljes oktatási rendszer inkluzivitását koherens szakpolitikák kidolgozásával kell javítani a kora gyermekkori nevelés, az alapfokú és középfokú oktatás, a felsőoktatás és az egész életen át tartó tanulás vonatkozásában.**

**Iránymutatás:**

Fontos, hogy szinergiák jöjjenek létre az oktatás valamennyi szintje és a kapcsolódó szakpolitikai területek között (például pénzügyek, foglalkoztatás, egészségügy és szociális jólét, lakhatás, migráció stb.) annak érdekében, hogy olyan szakpolitikai intézkedéseket lehessen kidolgozni, amelyek az egész oktatási ágazatban befogadó környezetet teremtenek, elősegítik az egyenlő bánásmódot, a sokszínűséget és a befogadást, valamint reagálnak a tágabb közösség igényeire.

A társadalmi dimenzióval kapcsolatos szakpolitikáknak nemcsak a jelenlegi hallgatókat kell támogatniuk, hanem a jövőbeli hallgatókat is a felsőoktatásra való felkészülésben és a felsőoktatásba való bekerülésben. A felsőoktatásban való részvételnek egész életen át tartó lehetőségnek kell lennie, azon felnőttek számára is, akik életük későbbi szakaszában döntenek úgy, hogy visszatérnek vagy belépnek a felsőoktatásba. Az inkluzív megközelítésnek a tágabb közösségeket, a felsőoktatási intézményeket és egyéb érdekelt csoportokat kell bevonnia a felsőoktatás felé vezető utak közös kialakításába.

Az egyenlő bánásmódnak, a sokszínűségnek és a befogadásnak kulcsszerepet kell játszaniuk a középfokú oktatásban dolgozó tanárok képzésében.

4. **A megbízható adatok szükséges előfeltételek a felsőoktatás társadalmi dimenziójának tényeken alapuló fejlesztéséhez.** A felsőoktatási rendszereknek meg kell határozniuk az egyes adattípusok gyűjtésének célját, szem előtt tartva a nemzeti jogi keretrendszerek sajátosságait. Megfelelő eljárásokat kell kialakítani az ilyen adatok gyűjtésére, feldolgozására és felhasználására a felsőoktatás társadalmi dimenziójának javítása és támogatása érdekében.

**Iránymutatás:**

A hatékony szakpolitikák kialakítása érdekében folyamatos, nemzeti szintű adatgyűjtésre van szükség. A nemzeti jogi keretrendszereken belül az ilyen adatgyűjtésnek információt kell szolgáltatnia a hallgatói populáció összetételéről, a felsőoktatáshoz való hozzáférésről, a felsőoktatásban való részvételről, az abból való kimaradásról és annak befejezéséről, beleértve a tanulmányok befejezése utáni munkaerőpiacra való belépést, illetve lehetővé kell tennie a kiszolgáltatott, hátrányos helyzetű és alulreprezentált csoportok azonosítását.

Annak érdekében, hogy az ilyen adatgyűjtés nemzetközileg összehasonlítható legyen, az Európai Felsőoktatási Térség szintjén az Eurostudent vagy hasonló felmérések révén ki kell dolgozni a társadalmi dimenzió szempontjából releváns adminisztratív alapú adatgyűjtés kategóriáit. A folyamat észszerűsítése, valamint a közigazgatási és a felsőoktatási intézményekre nehezedő adminisztratív terhek elkerülése érdekében ennek a kidolgozásnak figyelembe kell vennie a meglévő nemzeti gyakorlatokat és a vonatkozó adatgyűjtési folyamatokat.

Az ilyen nemzeti adatgyűjtéseket – bizonyos esetekben és szükség esetén – a felsőoktatási intézmények további felmérésekkel, kutatásokkal és elemzésekkel egészíthetik ki, hogy árnyaltabb képet kapjanak a kiszolgáltatottságról, a hátrányos helyzetről és az oktatásban való alulreprezentáltságról, valamint a hallgatók előrehaladásáról az oktatási rendszeren belül.

5. **A hatóságoknak olyan szakpolitikákkal kell rendelkezniük, amelyek lehetővé teszik a felsőoktatási intézmények számára, hogy hatékony tanácsadást és iránymutatást biztosítsanak a jövőbeli és a már felvett hallgatók számára annak érdekében, hogy javítsák a felsőoktatásba való bejutás lehetőségét, a felsőoktatásban való részvételt és a tanulmányok befejezését.** Ezeknek a szolgáltatásoknak koherensnek kell lenniük az oktatási rendszer egészében, különös tekintettel a különböző oktatási szintek és oktatási intézmények közötti átjárásra és a munkaerőpiacra való bejutásra.

**Iránymutatás:**

A hatóságoknak olyan feltételeket kell teremteniük, amelyek lehetővé teszik a tanácsadási és iránymutatási szolgáltatásokat nyújtó különböző közintézmények és a felsőoktatási intézmények közötti együttműködést a szinergiák megteremtése és a hasonló szolgáltatások megkettőzésének elkerülése érdekében. Ezeknek a szolgáltatásoknak összhangban kell lenniük az egyértelműség és a felhasználóbarát jelleg alapelvével, mivel a végfelhasználóknak könnyen meg kell érteniük őket.

A sokszínű hallgatói közösségen belül különös figyelmet kell fordítani azokra a hallgatókra, akik fizikai és pszichológiai egészségügyi kihívásokkal küzdenek. Ezeknek a hallgatóknak szakszerű támogatást kell nyújtani, hogy sikeresen be tudjanak lépni a felsőoktatásba és be tudják fejezni tanulmányaikat. Nagy hangsúlyt kell fektetni azoknak a pszichológiai problémáknak a megelőzésére, amelyeket a tanulmányok megszervezése és a hallgatók életkörülményei okozhatnak.

Az állami hatóságoknak fontolóra kell venniük ombudsman típusú intézmények megalapítását is, amelyeknek megvan a képességük és a tudásuk ahhoz, hogy közvetítsenek minden konfliktusban, különösen az egyenlő bánásmódot illető kérdésekben, amelyek a felsőoktatásba való bejutás vagy a felsőoktatásban való részvétel során merülhetnek fel. Ezek az intézmények közbenjárhatnak a tanulmányok befejezését akadályozó konfliktusokban is.

6. **Az állami hatóságoknak elegendő és fenntartható finanszírozást, valamint pénzügyi autonómiát kell biztosítaniuk a felsőoktatási intézmények számára, hogy azok megfelelő kapacitást tudjanak kiépíteni a sokszínűség elfogadására, valamint az egyenlő bánásmód és a befogadás biztosítására.**

**Iránymutatás:**

A felsőoktatás finanszírozási rendszereinek elő kell segíteniük a felsőoktatás társadalmi dimenziójával kapcsolatos stratégiai célkitűzések megvalósítását. A felsőoktatási intézményeket támogatni és jutalmazni kell azon elfogadott célkitűzések teljesítéséért, amelyek a felsőoktatáshoz való hozzáférés szélesítésére, a tanulmányokban való részvétel növelésére és a tanulmányok befejezésére irányulnak, különösen a kiszolgáltatott, a hátrányos helyzetű és az alulreprezentált csoportok tekintetében. Az ezen célok eléréséhez szükséges mechanizmusok nem járhatnak negatív pénzügyi következményekkel a felsőoktatási intézmények alapfinanszírozására nézve.

A pénzügyi támogatási rendszereknek olyanoknak kell lenniük, hogy minden hallgatóra egységesen alkalmazhatók legyenek, ha ez azonban nem lehetséges, az állam által biztosított hallgatói pénzügyi támogatási rendszereknek elsősorban szociális alapúnak kell lenniük, és minden hallgató számára megfizethetővé kell tenniük a felsőoktatást, elő kell segíteniük a felsőoktatáshoz való hozzáférést, és lehetőséget kell biztosítaniuk a felsőoktatásban való sikerességre. Elsősorban a tanulmányok közvetlen (tandíjak és tananyagok) és a közvetett költségeinek (pl. a szállásköltség, amely a megnövekedett lakhatási, megélhetési és utazási költségek miatt egyre nagyobb problémát jelentenek a hallgatók számára az egész Európai Felsőoktatási Térségben stb.) fedezéséhez kell hozzájárulniuk.

- 7. A hatóságoknak segíteniük kell a felsőoktatási intézményeket abban, hogy növeljék kapacitásukat a sokszínűbb hallgatói és oktatói kör igényeinek kielégítésére, valamint a befogadó tanulási környezet és befogadó intézményi kultúra kialakítására.**

**Iránymutatás:**

Az állami hatóságoknak támogatniuk kell a felsőoktatási intézményeket és megfelelő eszközöket kell biztosítaniuk számukra ahhoz, hogy javítsák az oktatók és az adminisztratív dolgozók szakmai alap- és továbbképzését, hogy azok képesek legyenek szakszerűen és méltányosan együttműködni a sokszínű hallgatói közösséggel és személyzettel.

Amikor csak lehetséges, külső minőségbiztosítási rendszerek segítségével kell foglalkozni azzal, hogy a társadalmi dimenzió, a sokszínűség, a hozzáférhetőség, az egyenlő bánásmód és a befogadás hogyan tükröződik a felsőoktatási intézmények intézményi küldetésében, miközben ezen rendszerek tiszteletben tartják a felsőoktatási intézmények autonómiájának elvét.

- 8. A nemzetközi mobilitási programokat a felsőoktatásban úgy kell létrehozni és végrehajtani, hogy azok elősegítsék a sokszínűséget, az egyenlő bánásmódot és a befogadást, és különösen a kiszolgáltatott, a hátrányos helyzetű vagy az alulreprezentált hallgatók és alkalmazottak részvételét.**

**Iránymutatás:**

A tanulási mobilitás révén szerzett nemzetközi tapasztalatok javítják a tanulási eredményeket a felsőoktatásban. A hatóságoknak és a felsőoktatási intézményeknek mindenki számára biztosítaniuk kell az egyenlő hozzáférést azokhoz a tanulási lehetőségekhez, amelyeket a hazai és nemzetközi tanulási és képzési mobilitási programok kínálnak, valamint aktívan foglalkozniuk kell a mobilitás útjában álló akadályokkal a hallgatók és a dolgozók kiszolgáltatott, hátrányos helyzetű vagy alulreprezentált csoportjai esetében.

A fizikai mobilitás további támogatása mellett – beleértve az ösztöndíjak és hitelek teljes körű hordozhatóságát az egész európai felsőoktatási térségben – a hatóságoknak és a felsőoktatási intézményeknek meg kell könnyíteniük az információs és kommunikációs technológiák (IKT) használatát a vegyes mobilitás támogatása és a nemzetközivé válás elősegítése érdekében azáltal, hogy a nemzetközi online együttműködést beépítik a képzésekbe. A vegyes mobilitás a fizikai mobilitás és az online tanulás kombinációja. Az ilyen online együttműködés felhasználható a tanulási eredmények javítására és a fizikai mobilitás hatásának fokozására, például a résztvevők sokszínűbb csoportjának kialakításával vagy szélesebb körű mobilitási lehetőségek felkínálásával.

- 9. A felsőoktatási intézményeknek biztosítaniuk kell, hogy a felsőoktatásban történő közösségi szerepvállalás elősegítse a sokszínűséget, az egyenlő bánásmódot és a befogadást.**

**Iránymutatás:**

A közösségi szerepvállalást olyan folyamatnak kell tekinteni, melynek során a felsőoktatási intézmények külső közösségi érdekeltekkel olyan közös tevékenységeket vállalnak, amelyek kölcsönösen előnyösek lehetnek mindkét fél számára. A társadalmi dimenzió politikájához hasonlóan a közösségi szerepvállalást is be kell építeni a felsőoktatás alapvető feladatai közé. Ennek ki kell terjednie az oktatásra és a tanulásra, a kutatásra, a szolgáltatásokra és a tudáscserére, a hallgatókra és az oktatókra, valamint a felsőoktatási intézmények vezetésére. Az ilyen szerepvállalás holisztikus rendszert biztosít, amely alapján az egyetemek a társadalmi igények széles körével foglalkozhatnak, beleértve a kiszolgáltatott, hátrányos helyzetű és alulreprezentált csoportok szükségleteit is, miközben gazdagabbá teszik oktatási, kutatási és egyéb alapvető feladataikat.

A közösségi érdekeltek (pl. helyi hatóságok, kulturális szervezetek, nem kormányzati szervezetek, vállalkozások, állampolgárok) számára lehetővé kell tenni, hogy nyílt párbeszéd útján érdemben működhessenek együtt a felsőoktatás szereplőivel. Ezáltal megvalósulhatnak az egyetemek és a közösségek közötti valódi partnerségek, amelyek hatékonyan tudják kezelni a társadalmi és demokratikus kihívásokat.

- 10. A hatóságoknak politikai párbeszédet kell folytatniuk a felsőoktatási intézményekkel és más érdekeltekkel arról, hogy a fenti elveket és iránymutatásokat hogyan lehet értelmezni és alkalmazni mind nemzeti, mind intézményi szinten.**

**Iránymutatás:**

Az ilyen politikai párbeszédnek lehetővé kell tennie a céloknak megfelelő szakpolitikai intézkedések kidolgozását, amelyek tiszteletben tartják az intézményi autonómiát, elkerülnek minden szükségtelen adminisztratív terhet, ezáltal lehetővé teszik a konkrét előrelépést a sokszínűség, az egyenlő bánásmód és a befogadás felé a felsőoktatásban.

A fenti elvek és iránymutatások keretében elengedhetetlen a kölcsönös támogatás és a bevált gyakorlatok megosztása az Európai Felsőoktatási Térség országai között a felsőoktatási rendszerek inkluzivitásának elősegítése érdekében.



## Fogalmak és meghatározások<sup>3</sup>

*Jelen glosszárium a dokumentum három központi fogalmát határozza meg, vagyis az alulreprzentált, a hátrányos helyzetű és a kiszolgáltatott hallgatók fogalmát. A meghatározások nem jogi meghatározásokként értelmezendők, ezért nem állnak szemben semmilyen hatályos jogszabállyal, ehelyett az elvekkel és iránymutatásokkal kapcsolatban használt magyarázó meghatározásoknak szánjuk őket.*

### **Alulreprzentált hallgatók:**

A tanulók egy csoportja bizonyos jellemzők (pl. nem, életkor, nemzetiség, földrajzi származás, társadalmi-gazdasági háttér, etnikai kisebbség) tekintetében alulreprzentáltak tekintendők, ha az összes tanuló között kisebb az aránya, mint a teljes népességen belül egy hasonló csoporté. Ez dokumentálható a felvételnél, a tanulmányok során vagy a diploma megszerzésekor. Az egyénekhez általában több alulreprzentáltsági mutató rendelhető, ezért mindig figyelembe kell venni az alulreprzentáltsági mutatók kombinációit („interszekcionaritás”). Az alulreprzentáltság továbbá a felsőoktatás különböző szintjein is jelentkezhet, például a tanulmányi program, a kar vagy tanszék, a felsőoktatási intézmény vagy a felsőoktatási rendszer szintjén.

Ez a meghatározás kiegészíti a Londoni Közleményt, amely szerint „a felsőoktatásba belépő, abban részt vevő és azt minden szinten befejező hallgatói populációnak tükröznie kell népességünk sokféleségét”, de nem fedile teljes mértékben.

### **Hátrányos helyzetű hallgatók:**

A hátrányos helyzetű hallgatók gyakran – társaikhoz képest – sajátos kihívásokkal szembesülnek a felsőoktatásban. Ez számos formában jelentkezhet (pl. fogyatékoság, alacsony családi jövedelem, kevés vagy semmilyen családi támogatás, árvaság, iskolák gyakori váltása, mentális egészség, terhesség, kevesebb idő a tanulásra, mert a megélhetéshez dolgozniuk kell vagy gondozási feladatokat kell ellátniuk). Ez a hátrány lehet állandó, jelentkezhet időről-időre vagy tarthat csak egy rövid ideig.

A hátrányos helyzetű hallgatók tartozhatnak egy alulreprzentált csoportba, de nem feltétlenül kell ilyen csoportba tartozniuk. Ezért a hátrányos helyzetű és az alulreprzentált egymásnak nem szinonimái.

### **Kiszolgáltatott hallgatók:**

A kiszolgáltatott tanulókat veszélyeztetheti a hátrányos helyzet (lásd fent), és emellett speciális (védelmi) szükségleteik is lehetnek. Például azért, mert valamilyen betegségben szenvednek (beleértve a mentális betegségeket is) vagy fogyatékkal élnek, mert kiskorúak, mert tartózkodási engedélyük tanulmányi eredményeiktől függ (és így az egyes tanárok döntéseitől is), mert fennáll a veszélye annak, hogy diszkrimináció éri őket. Ezek a tanulók abban az értelemben kiszolgáltatottak, hogy esetleg nem tudják biztosítani saját személyes jóllétüket, vagy nem tudják megvédeni magukat a bántalmazással vagy kizsákmányolással szemben, és további támogatásra vagy figyelemre van szükségük.

<sup>3</sup> E fogalomtár kizárólag ezen elvek és iránymutatások céljaira szolgál.





